

Vergaderjaar 2015–2016

33 532

Nationalisatie SNS REAAL

Nr. 48

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 16 september 2015

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Financiën over de brief van 28 augustus 2015 over de eerder aangekondigde voornemen om SNS Bank af te splitsen van SNS REAAL (Kamerstuk 33 532, nr. 47).

De vragen en opmerkingen zijn op 10 september 2015 aan de Minister van Financiën voorgelegd. Bij brief van 15 september 2015 zijn de vragen beantwoord

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De adjunct-griffier van de commissie,
Van den Eeden

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de verplaatsing van de SNS bank. Op 19 maart 2015 heeft de Tweede Kamer al gesproken over de verkoop van de verzekeraar Reaal en de gevolgen daarvan voor de SNS bank en daarmee dus ook de verplaatsing van de SNS-bank. De brief over de verplaatsing van de SNS-bank is volgens de leden van de fractie van de VVD op hoofdlijnen in lijn met de brief van 16 februari 2015 over dit onderwerp en het debat. De leden van de fractie van de VVD kunnen daar dan in principe ook mee instemmen, maar deze leden hebben nog wel een aantal vragen.

Kan de Minister een overzicht geven van de verschillen tussen de onderhavige brief en de brief van 16 februari 2015?

Waarop is de verwachting gebaseerd dat SNS Reaal in haar liquiditeitsbehoefte kan voorzien, waardoor er niet tussentijds hoeft te worden afgelost door de Staat? Houdt dit concreet in dat de 1,6 miljard euro waarvoor SNS Reaal een vordering op de Staat krijgt, straks volledig kan komen te vervallen bij de finale afwikkeling van SNS Reaal? Waarvan is dit afhankelijk? Wanneer vindt de finale afwikkeling van SNS Reaal plaats?

De leden van de VVD-fractie lezen dat op basis van de pro-forma balans de inschatting is dat SNS Reaal na de verkoop van Reaal N.V. (tegen 1 euro) en de verplaatsing van de Bank (tegen 2,7 miljard euro), maximaal 1,881 miljard euro uit kan keren aan de aandeelhouder. Waaruit bestaat de (pro-forma) balans nog c.q. waarop is dit bedrag gebaseerd?

Uit het actueel overzicht investeringen en (verwachte) opbrengsten blijkt dat de opbrengst van de ontmanteling van SNS Reaal onzeker is. Operationele kosten en overige verplichtingen kunnen mogelijk anderszins een waardedrukkend effect hebben. Wat wordt bedoeld met de overige verplichtingen? De leden van de VVD-fractie lezen ook dat bij de afwikkeling van SNS Reaal, de hoger uitgevallen operationele lasten van SNS Reaal (mede) de oorzaak zijn van een tegenvaller van 21 miljoen euro. Waarom zijn de operationele kosten hoger uitgevallen? Aangezien de operationele kosten onzeker zijn en al voor een tegenvaller hebben gezorgd, om wat voor kosten gaat het (in de afgelopen tijd en in de toekomst nog)? Wat wordt gedaan om de operationele kosten zo laag mogelijk te houden?

Op 2 september 2015 bracht Het Financieele Dagblad het bericht «bonusdiscussie frustreert verkoop van effectenhuis SNS Securities». Is SNS Securities een effectenhuis en onderdeel van de genationaliseerde SNS Bank? Klopt dit bericht? Zo nee, hoe zit het dan? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de verkoop van SNS Securities? Waarom duren de onderhandelingen daarover al zo lang? Klopt het dat NL Financial Investments (NLFI) zich bemoeit met de salarissen die de kopers zouden willen bieden aan de werknemers? Zo ja, waarom? Zo nee, wat is dan de situatie? Is de Minister het met de leden van de fractie van de VVD eens dat niet wenselijk is dat de Nederlandse Staat c.q. NLFI zich daarmee bemoeit (naast de geldende wet- en regelgeving)? Zo nee, waarom wel? Wat zijn de gevolgen (ook financieel) als SNS Securities niet verkocht kan worden? Wat is de waarde van SNS Securities? Wat is de invloed van de salarissen/bonussen op de waarde? En waar is SNS Securities terug te vinden in het actuele overzicht van investeringen en (verwachte) opbrengsten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de van de brief waarin de Kamer nader wordt geïnformeerd over de verplaatsing van SNS Bank. De leden van de PvdA-fractie hebben hierover nog de volgende vragen.

In de brief van 16 februari 2015 over de voorwaardelijke verkoop van Reaal is de geschatte opbrengst van de ontmanteling van de holding 2.100 miljoen euro, terwijl de geschatte opbrengst van de ontmanteling van de holding in de brief van 28 augustus 2015 wordt geschat op 1.881 miljoen euro. De leden van de PvdA-fractie vragen waardoor de geschatte opbrengst nu lager ligt? De genoemde leden vragen waardoor de operationele lasten van SNS Reaal hoger zijn uitgevallen? De leden van de PvdA-fractie vragen welke activa SNS Reaal nog heeft na afsplitsing van SNS Bank?

Voorts valt de leden op dat wel een heel precieze mate van waardering is opgenomen. Dat kan leiden tot schijnzekerheid, zou een globalere inschatting niet passender zijn?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief over de verplaatsing van de SNS Bank N.V. naar de Staat. Wanneer verwacht de Minister SNS Bank te verkopen? Welke plannen zijn daarover bekend? Is de Minister van mening dat SNS een zelfstandige bank moet blijven?

Hoe ziet het plan er uit voor de afwikkeling van SNS Reaal? Kan de Minister een overzicht geven van de resterende activa in SNS Reaal en daarbij aangeven wat de plannen zijn voor de betreffende onderdelen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister inzake de verplaatsing van SNS Bank.

Naar aanleiding van het genoemde punt brengen de leden het volgende naar voren.

Allereerst merken de leden van de PVV-fractie op dat de Minister vaststelt dat de opbrengst van SNS Bank en Propertize hoogst onzeker is. Daarnaast staat het verlies op de ontmanteling van SNS Reaal nu definitief vast op 1,8 miljard euro. Graag zien de leden van de PVV-fractie een cijfermatige onderbouwing van de deconsolidatie met behulp de kapitaalratio.

Ook vragen de leden van de PVV-fractie de Minister een inschatting te maken van hoeveel SNS Bank, Propertize en SNS Reaal in een *worst-case* scenario zullen opleveren (graag per onderdeel aangeven s.v.p.).

Graag zouden de leden van de PVV-fractie een systematisch overzicht ontvangen van de verschillende stappen die gemaakt zijn bij de nationalisatie van SNS Reaal en de ontvlechting van SNS Reaal.

Dat de koopprijs van de bank met de eigenaar, SNS Reaal, is afgestemd begrijpen de leden van de PVV-fractie. Wat is de reden dat deze prijs ook met de Europese Commissie is afgestemd?

Daarnaast willen de leden van de PVV-fractie weten welke maatregelen de Minister kan en zal treffen indien de opbrengst tegenvalt.

De leden van de PVV-fractie vragen voorts of de Minister een nadere onderbouwing kan geven van de reden waarom de operationele kosten van SNS Reaal aanleiding geven tot de tegenvaller van 21 miljoen euro.

Vervolgens stellen de leden van de PVV-fractie vast dat de Minister aangeeft dat de toekomstige operationele kosten en overige verplichtingen ervoor kunnen zorgen dat het bedrag van de ontmanteling van de holding nog lager kan uitvallen. De leden van de PVV-fractie vragen de Minister hier nader op in te gaan.

Daarnaast willen de leden van de PVV-fractie weten of de Minister een schatting kan maken van hoeveel lager dit bedrag uit kan vallen. Is er mogelijk een *best-* en *worst-case* scenario op te stellen?

Verder vragen de leden van de PVV-fractie de Minister nader in te gaan op de vraag waarom door de gewijzigde classificatie de uitgaven en ontvangsten van SNS Reaal worden toegerekend aan het EMU-saldo en waarom dit tot een toename van de EMU-schuld met circa 0,05% van het bbp leidt. Kan de Minister ook in euro's aangeven met welk bedrag het EMU-saldo wijzigt?

II Reactie van de Minister van Financiën

Vraag 1

De leden van de fractie van de VVD naar de verschillen tussen de onderhavige brief en de brief van 16 februari 2015?

Antwoord op vraag 1

In mijn brief van 16 februari ben ik ingegaan op de voorwaardelijke verkoop van REAAL en heb ik in grote lijnen aangegeven op welke wijze SNS Bank zal worden verplaatst na het definitief worden van de verkoop. Op het punt van de verplaatsing van SNS Bank wordt thans gekozen voor voortzetting van de huidige structuur doormiddel van het tussenplaatsen van een nieuwe houdstermaatschappij. Voorts hebben zich een aantal wijzigingen voorgedaan in de voorziene financiële effecten van de transactie en toekomstige afwikkeling. Deze zijn in de brief nader toegelicht.

Conform de voorhangprocedure van artikel 34a, onder b, van de Comptabiliteitswet 2001, informeerde ik de Staten Generaal door middel van de brief van 28 augustus over mijn eerder aangekondigde voornemen om SNS Bank af te splitsen van SNS REAAL op 30 september 2015.

Vraag 2

In de brief van 16 februari 2015 over de voorwaardelijke verkoop van Reaal is de geschatte opbrengst van de ontmanteling van de holding 2.100 miljoen euro, terwijl de geschatte opbrengst van de ontmanteling van de holding in de brief van 28 augustus 2015 wordt geschat op 1.881 miljoen euro. De leden van de fractie van de PvdA vragen waardoor de geschatte opbrengst nu lager ligt?

Antwoord op vraag 2

Zoals in de kamerbrief van 16 februari 2015 aangegeven, betrof de genoemde opbrengst van SNS REAAL Holding van EUR 2,1 miljard een schatting met een hoge mate van onzekerheid aangezien deze diverse voorlopige inschattingen ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen bevatte. Inmiddels heeft een aantal van deze ontwikkelingen zich

gerealiseerd, dit heeft geleid tot een aanpassing van de geschatte opbrengst.

In de brief van 16 februari 2015 werd nog uitgegaan van een verwachte opbrengst voor VIVAT Verzekeringen van EUR 150 miljoen. Ik heb de Kamer op 10 juli 2015 per brief geïnformeerd over een bijstelling van de verkoopprijs van VIVAT Verzekeringen naar circa EUR 1. Dat verklaart EUR 150 miljoen van het verschil. EUR 48 miljoen van het verschil is te verklaren door een afronding die ik heb gebruikt in mijn brief van 9 maart 2015 in antwoord op schriftelijke vragen van de Tweede Kamer over de voorwaardelijke verkoop van REAAL. Het resterende verschil volgt uit de hogere operationele lasten in het tweede halfjaar van 2014 en het eerste halfjaar van 2015 van EUR 21 miljoen. Deze posten heb ik ook vermeld in mijn brief van 28 augustus 2015.

Vraag 3

De leden van de fracties van de VVD, PvdA en PVV vragen naar de verklaring voor de hogere operationele lasten.

Antwoord op vraag 3

Het cijfermatige overzicht van de afwikkeling van SNS REAAL Holding, zoals genoemd in mijn brief van 16 februari 2015, is gebaseerd op de toen beschikbare halfjaarcijfers van 2014. De jaarcijfers 2014 waren toen nog niet beschikbaar. Mijn brief van 28 augustus 2015 is gebaseerd op de halfjaarcijfers 2015. Omdat de operationele lasten in het tweede halfjaar van 2014 en het eerste halfjaar van 2015 hoger zijn geweest, resteert nu een verlaagde verwachte opbrengst van EUR 21 miljoen. SNS REAAL geeft aan dat de gerealiseerde kosten over de genoemde periode in lijn lagen met het intern binnen SNS REAAL gehanteerde operationeel plan.

Vraag 4

De leden van de fractie van de VVD vragen wat wordt gedaan om de operationele kosten zo laag mogelijk te houden?

Antwoord op vraag 4

In het kader van de afwikkeling van SNS REAAL wordt gekozen voor een zo beperkt mogelijke inrichting van de organisatie met bijbehorende beperkte en flexibele bemensing om de operationele kosten zo laag mogelijk te houden.

Vraag 5

De leden van de fractie van de VVD vragen waarop de verwachting gebaseerd is dat SNS Reaal in haar liquiditeitsbehoefte kan voorzien, waardoor er niet tussentijds hoeft te worden afgelost door de Staat?

Antwoord op vraag 5

SNS REAAL heeft mij een liquiditeitsprognose toegestuurd waaruit blijkt dat ze de komende periode over voldoende liquide middelen beschikt om aan al haar verplichtingen te voldoen.

Vraag 6

De leden van de fracties van de VVD, PvdA, SP en PVV vragen naar de nog resterende bezittingen en verplichtingen van SNS REAAL na de afsplitsing van de bank, de wijze waarop SNS REAAL zal worden afgewikkeld en de verwachte opbrengst na afwikkeling voor de Staat.

Antwoord op vraag 6

Ten behoeve van het proces is een pro-forma balans opgesteld waarin de bezittingen en verplichtingen van SNS REAAL na verplaatsing van SNS Bank zijn opgenomen. De resterende activa betreffen op dat moment met

name de vorderingen van SNS REAAL Holding op VIVAT Verzekeringen van in totaal EUR 302 miljoen en de vordering op de Staat van EUR 1,6 miljard. In de koop- en verkoopovereenkomst met Anbang is afgesproken dat de leningen van VIVAT Verzekeringen uiterlijk in januari 2016 door VIVAT Verzekeringen zullen worden afgelost, inclusief rente.

SNS REAAL heeft in beginsel nog slechts operationele verplichtingen. Daarnaast is in de brief nog gewezen op zo genoemde overige verplichtingen, dat zijn eventuele toekomstige aanspraken van derden, bijvoorbeeld als gevolg van juridische procedures. Indien dergelijke verplichtingen ontstaan hebben deze een waardedrukkend effect aangezien SNS REAAL geen inkomsten meer genereert.

Het afwikkelen van bestaande verplichtingen en zo mogelijk voorkomen van het ontstaan van nieuwe aanspraken vormen de toekomstige kernactiviteiten van SNS REAAL. Daarbij zullen activiteiten zo mogelijk worden uitbesteed aan derden zodat de organisatie beperkt kan zijn.

Op grond van de huidige verwachting resteert na afwikkeling van SNS REAAL Holding een vordering op de Staat van EUR 1,6 miljard en een saldo van EUR 281 miljoen aan liquide middelen.

Vraag 7

De leden van fractie van de PvdA merken op dat wel een heel precieze mate van waardering is opgenomen, wat kan leiden tot schijnzekerheid. De leden van de fractie van de PvdA vragen of een globalere inschatting niet passender zou zijn.

Vraag 8

De leden van de fractie van de PVV vragen een inschatting van hoeveel SNS Bank, Propertize en SNS Reaal in een *worst-case* scenario zullen opleveren (graag per onderdeel aangeven s.v.p.). Daarnaast willen de leden van de PVV-fractie weten welke maatregelen de Minister kan en zal treffen indien de opbrengst tegenvalt. Daarnaast willen de leden van de PVV-fractie weten of de Minister een schatting kan maken van hoeveel lager dit bedrag uit kan vallen. Is er mogelijk een *best-* en *worst-case* scenario op te stellen.

Antwoord op vragen 7 en 8

Zoals ik heb aangegeven in mijn brief van 28 augustus is nu de meest reële inschatting dat de afwikkeling van SNS REAAL per saldo circa EUR 281 miljoen oplevert, Propertize EUR 0,5 miljard en de verkoop van SNS Bank EUR 2,7 miljard. Over hoeveel SNS Bank, Propertize en SNS Reaal daadwerkelijk zullen opleveren is geen zekerheid te geven. Een boven- of ondergrens is nooit bij voorbaat aan te geven. Door middel van de toevoeging dat de bedragen een hoge mate van onzekerheid bevatten heb ik de indruk willen wegnemen dat sprake zou zijn van een zekere uitkomst.

Vraag 9

De leden van fractie van de PVV vragen naar de gevolgen van de deconsolidatie op de kapitaalratio van SNS Bank.

Antwoord op vraag 9

De achtergrond van de verplaatsing is dat de prudentieel geconsolideerde kapitaalpositie van SNS bank negatief beïnvloed wordt door het boekverlies dat SNS REAAL heeft geleden op de verkoop van REAAL. Na de verplaatsing van SNS Bank heeft SNS REAAL Holding geen impact meer op de kapitaalratio van SNS Bank, waarbij de stand-alone kapitaal-

ratio van SNS leidend is geworden. Op 30 juni 2015 bedroeg de stand-alone CET1 ratio 20,4%

Vraag 10

De leden van de fractie van de PVV vragen wat de reden is dat deze prijs ook met de Europese Commissie is afgestemd?

Antwoord op vraag 10

De Europese Commissie ziet toe op de correcte uitvoering van de het herstructureringsplan van SNS REAAL en de naleving van de Europese regels met betrekking tot staatssteun en mededinging. Om de voorkomen dat er sprake is van staatssteun aan SNS REAAL mag de overdrachtprijs niet te hoog zijn, in ieder geval niet hoger dan de marktprijs. Hierover is met de Europese Commissie overleg gevoerd.

Vraag 11

De leden van de fractie van de PVV vragen een systematisch overzicht van de verschillende stappen die gemaakt zijn bij de nationalisatie van SNS Reaal en de ontvlechting van SNS Reaal.

Antwoord op vraag 11

Datum	Ontwikkeling
01-02-2013	SNS REAAL N.V. (SNS REAAL) wordt genationaliseerd. De Staat wordt eigenaar van alle aandelen.
19-12-2013	De Europese Commissie keurt het herstructureringsplan voor SNS REAAL goed.
31-12-2013	Het beheer van de aandelen van SNS REAAL wordt overgedragen aan de stichting administratiekantoor beheer financiële instellingen (NLFI).
31-12-2013	Vastgoedtak Propertize B.V. (voorheen «SNS Property Finance») wordt afgesplitst van SNS Bank N.V. (SNS Bank). De aandelen worden overgedragen aan NLFI.
06-06-2014	Brief aan de Kamer over de verkoopplannen voor REAAL N.V. (REAAL). Het verkoopproces van de verzekeraar REAAL wordt vervolgens in de zomer van 2014 gestart.
16-02-2015	Brief waarmee ik de kamer informeer dat SNS REAAL en de Chinese verzekeringsmaatschappij Anbang Group Holdings Co. Ltd (Anbang) een voorwaardelijke overeenkomst hebben gesloten voor de verkoop van REAAL. In de brief wordt tevens ingegaan op de voorgenomen afsplitsing van SNS Bank na het afronden van de verkoop.
26-07-2015	Brief aan de Kamer waarin ik de Kamer informeer dat de verkoop van REAAL definitief is. De verzekeraar gaat verder onder de naam VIVAT.
28-08-2015	Brief waarmee ik de verplaatsing van SNS Bank voorhang aan de Staten-Generaal
30-09-2015 (beoogd)	SNS Bank zal worden afgesplitst van SNS REAAL en zal worden overgedragen aan SNS Holding B.V., een tussenhouding van NLFI, zoals nader uiteengezet in mijn brief aan de Eerste Kamer en Tweede Kamer d.d. 28 augustus 2015.
Medio 2016 (verwacht)	NLFI brengt advies uit aan de Minister van Financiën inzake de toekomst van SNS Bank.

Vraag 12

De leden van fractie van de SP vragen wanneer ik verwacht SNS Bank te verkopen. Welke plannen zijn daarover bekend? Zij vragen voorts of ik van mening ben dat SNS een zelfstandige bank moet blijven.

Antwoord op vraag 12

Ik heb NLFI gevraagd mij medio 2016 te adviseren over de toekomst van SNS Bank.

Vraag 13

Verder vragen de leden van de PVV-fractie de Minister nader in te gaan op de vraag waarom door de gewijzigde classificatie de uitgaven en ontvangsten van SNS Reaal worden toegerekend aan het EMU-saldo en waarom dit tot een toename van de EMU-schuld met circa 0,05% van het bbp leidt. Kan de Minister ook in euro's aangeven met welk bedrag het EMU-saldo wijzigt, vragen deze leden.

Antwoord op vraag 13

SNS REAAL blijft na afsplitsing van SNS Bank zonder zakelijke activiteiten of dochters achter. Volgens de daarvoor geldende definities van Eurostat wordt SNS REAAL niet langer tot de marksector, maar tot de overheidssector gerekend. Dit betekent dat uitgaven en ontvangsten van SNS Reaal in het vervolg meetellen in het EMU-saldo en dat schulden aan private partijen meetellen in de EMU-schuld. Het EMU-saldo wijzigt naar verwachting met 0,05% onder de veronderstelling van volledige afwikkeling van de holding in 2015. In euro's gaat het om een bedrag van ongeveer een kwart miljard euro.

Vraag 14

De leden van de fractie van de VVD vragen of het bericht «bonusdiscussie frustreert verkoop van effectenhuis SNS Securities» van 2 september 2015 in «Het Financiële Dagblad» klopt. En zo nee, hoe het dan zit? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de verkoop van SNS Securities? Waarom duren de onderhandelingen daarover al zo lang? Klopt het dat NL Financial Investments (NLFI) zich bemoeit met de salarissen die de kopers zouden willen bieden aan de werknemers? Zo ja, waarom? Zo nee, wat is dan de situatie? Is de Minister het met de leden van de fractie van de VVD eens dat niet wenselijk is dat de Nederlandse Staat c.q. NLFI zich daarmee bemoeit (naast de geldende wet- en regelgeving)? Zo nee, waarom wel? Wat zijn de gevolgen (ook financieel) als SNS Securities niet verkocht kan worden? Wat is de waarde van SNS Securities? Wat is de invloed van de salarissen/bonussen op de waarde? En waar is SNS Securities terug te vinden in het actuele overzicht van investeringen en (verwachte) opbrengsten?

Antwoord op vraag 14

SNS Bank N.V. (SNS Bank) houdt een direct 100% belang in SNS Securities N.V. (SNS Securities). SNS Securities valt derhalve onder SNS Bank in het actuele overzicht van investeringen en (verwachte) opbrengsten. SNS Securities is een beleggingsonderneming. SNS Securities wordt momenteel aangehouden voor verkoop door SNS Bank. Het verkoopproces van SNS Securities is op dit moment gaande. Om het verkoopproces niet te beïnvloeden kan ik op dit moment geen nadere informatie geven over dit proces. SNS Bank heeft reeds eerder aangegeven dat de voorgenomen verkoop van SNS Securities N.V., indien en wanneer afgerond, naar verwachting zal resulteren in een aanzienlijk verlies ten opzichte van de boekwaarde. Per eind juni 2015 bedroeg de boekwaarde van SNS Securities EUR 34 miljoen.